1931'de liselerde din hakkında ne öğretildi?

Resmî tarih kitabı ile Kur'an, yan yana

KUR'AN	1931 KİTABI
Allah'tan gelen din	→ **insan kökenli din**
Vahiy	→ **beşerî tefekkür**
Peygamberlik	→ **din kuruculuğu**
Yaratılış	→ **tabiat merkezli açıklama**

Devlet Matbaası · ilk baskı 30 000 + 25 000 nüsha · liselerde 11 yıl okutuldu

Dini kim kurdu?

1931 DERS KİTABI

«Görülüyor ki insanlar cemaat halinde yaşamıya başladıktan sora, diğer içtimaî müesseseler gibi **din müessesesini de vücuda getirmişlerdir**.»

— Tarih I, s. 24

KUR'AN

«(...) Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve **sizin için din olarak İslâm'ı seçtim**. (...)»

— Mâide 3

SONUÇ

Kitapta dini insanlar kurar; Kur'an'da dini koyan, tamamlayan ve ad veren Allah'tır.

SÖZLÜK **müessese** kurum · **vücuda getirmek** meydana getirmek · **içtimaî** toplumsal

Allah inancı atadan mı doğdu?

1931 DERS KİTABI

«(…) Bu suretle **Allah mefhumunun başlangıç hali olan "ulvileştirilmiş ata"** ya, temsilî olarak, muhtelif hayvanlara ait şekiller verildi.»

— Tarih I, s. 21

KUR'AN

«**Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere**, "Şüphesiz, benden başka hiçbir ilâh yoktur. Öyleyse bana ibadet edin" **diye vahyetmişizdir**.»

— Enbiyâ 25

SONUÇ

Kitapta Allah inancı yüceltilmiş atadan doğar; Kur'an'da tevhid her peygambere baştan vahyedilmiştir.

SÖZLÜK **mefhum** kavram · **ulvileştirilmiş** yüceltilmiş

Görünmeyen âlem uydurma mı?

1931 DERS KİTABI

«(…) tabiatin fevkinde ve haricindeki bütün mefhumların, insan dimağı için kendi tarafından **uydurma şeylerden başka bir şey olmıyacağı** meydana çıkar.»

— *Tarih I, s. 2*

KUR'AN

«**Onlar gaybe inanırlar**, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar.»

— *Bakara 3*

SONUÇ

Kitabın "uydurma" dediği gayb (Allah, ahiret, melekler), Kur'an'da müminin ilk vasfıdır.

SÖZLÜK **fevkinde** üstünde · **haricindeki** dışındaki · **dimağ** beyin · **gayb** duyularla bilinemeyen âlem

İnsanı kim yarattı?

1931 DERS KİTABI

«Filhakika, **insan, tabiatin mahlûkudur**.»

— Tarih I, s. 2

KUR'AN

«**Sizi biz yarattık.** Hâlâ tasdik etmeyecek misiniz? Attığınız o meniye ne dersiniz?! Onu siz mi yaratıyorsunuz, **yoksa yaratan biz miyiz?**»

— Vâkıa 57-59

SONUÇ

Ayrılık maddede değil, fâildedir: kitapta insanı var eden tabiat, Kur'an'da Allah.

SÖZLÜK **filhakika** gerçekten · **mahlûk** yaratılmış · **fâil** işi yapan

"Bilmiyoruz" ama "kabul etmek lâzım"

1931 DERS KİTABI

«Fakat hayatın, dünya üzerinde nasıl başladığını henüz **kat'î surette bilmiyoruz**.»

«Her halde, hayatın, herhangi bir **tabiat harici amilin müdahalesi olmaksızın** dünya üzerinde tabiî, zarurî bir kimya ve fizik seyri neticesi olduğunu **kabul etmek lâzımdır**.»

— Tarih I, s. 5

KUR'AN

«İnkâr edenler, (...) diri olan her şeyi sudan **meydana getirdiğimizi** görmediler mi? (...)»

— Enbiyâ 30

SONUÇ

Bilinmediği kabul edilen bir mesele, tabiat dışı âmil baştan dışarıda bırakılarak karara bağlanır.

SÖZLÜK **kat'î** kesin · **tabiat harici âmil** tabiat dışı etken

Ayetler düşünce ürünü mü, vahiy mi?

1931 DERS KİTABI

«Muhammet uzun bir devirdeki **tefekkürlerin mahsulü olan ayetleri** lüzum ve ihtiyaçlara göre takrir ediyordu.»

— Tarih II, s. 91

KUR'AN

«O, **nefis arzusu ile konuşmaz**. (Size okuduğu) Kur'an **ancak kendisine bildirilen bir vahiydir**.»

— Necm 3-4

SONUÇ

Kitapta ayetler Peygamber'in düşüncesinin ürünüdür; Kur'an'da ona bildirilen vahiydir.

SÖZLÜK **tefekkür** derin düşünme · **mahsul** ürün · **takrir etmek** söylemek, bildirmek

Vahiy bir "fikir" olarak mı doğdu?

1931 DERS KİTABI

«(…) tenha yerlere çekilerek senelerce düşünmüş ve **yıllarca tefekkürden sora kendisinde vahiy ve ilham fikri doğmuştur**.»

— Tarih II, s. 90

KUR'AN

«De ki: "Eğer Allah dileseydi, ben size onu okumazdım, Allah da size onu bildirmezdi. **Ben sizin aranızda bundan (Kur'an'ın inişinden) önce (kırk yıllık) bir ömür yaşadım.** Hiç düşünmüyor musunuz?"»

— Yûnus 16

SONUÇ

Kitabın "yıllarca tefekkür" iddiasına karşılık Kur'an, vahiyden önce aralarında geçen "bir ömrü" hatırlatır.

SÖZLÜK **tefekkür** derin düşünme · **tenha** ıssız

Aynı paragrafta iki ayrı ses

KİTABIN KENDİ SESİ

«**Muhammedin koyduğu esasların** toplu olduğu kitaba Kuran denir.»

— *Tarih II, s. 90*

BAŞKASINA HAVALE

«**İslâm an'anesinde** bu ayetlerin Muhammede Cebrail adında bir melek vasıtasile Allah tarafından vahiy, yani ilham edildiği **kabul olunur**.»

— *Tarih II, s. 90*

SONUÇ

Kitapta vahyin ilâhî kaynağı hiçbir yerde kitabın kendi sesiyle tasdik edilmez.

SÖZLÜK an'ane gelenek

Kur'an'ın kaynağı insan mı?

İKİ CÜMLENİN TOPLAMI

«Muhammedin koyduğu esaslar» +

«tefekkürlerin mahsulü» = **insan sözü**

— Tarih II, s. 90–91

KUR'AN

«(...) Sonra arkasını döndü ve büyüklük taslayıp şöyle dedi: (...) "**Bu, ancak insan sözüdür.**" Ben onu "Sekar"a (cehenneme) sokacağım. (...)»

— Müddessir 23-26

SONUÇ

Kur'an, kendi kaynağını beşere veren sözü bir tarih görüşü olarak değil, en ağır azabın bağlandığı bir söz olarak kaydeder.

Peygamber mi, din kurucusu mu?

1931 DERS KİTABI

«(…) sonunda **cihanşümul bir dinin müessisi** oldu.» (s. 91)

«Aksi takdirde Muhammedi, **her şeyi bir melekten alan ve aynen muhitine tebliğ eden** ümmî, cahil, hissiz hareketsiz bir **put derekesine indirmek hatasından** kurtulmak mümkün olmaz.» (s. 93)

— Tarih II, s. 91 ve 93

KUR'AN

«**Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et.** Eğer bunu yapmazsan, O'nun verdiği peygamberlik görevini yerine getirmemiş olursun. (…)»

— Mâide 67

SONUÇ

Kitapta Peygamber dinin kurucusudur (müessis); Kur'an'da kendisine indirileni tebliğ eden elçidir (mübelliğ).

SÖZLÜK **cihanşümul** evrensel · **müessis** kurucu · **muhit** çevre · **dereke** seviye · **tebliğ** iletme

Hz. Musa da dinini kendisi mi kurdu?

1931 DERS KİTABI

«Musa gençliğinde uzun müddet Medyen de bulunmuş ve buradaki telâkkilerden mülhem olarak **kendi dininin esaslarını koymuştur**.»

— Tarih II, s. 80

KUR'AN

«“**Ben seni (peygamber olarak) seçtim.** Şimdi vahyolunacak şeyleri dinle.” (...)»

— Tâhâ 13

SONUÇ

Musa dinini kuran değil, seçilen ve kendisine vahyedilendir.

SÖZLÜK **telâkki** anlayış · **mülhem olmak** ilham almak

Cin ve melek inancı nereden geldi?

1931 DERS KİTABI

«Bu nevi itikatlar **Arabistanda** herzaman o kadar canlı ve derin olmuştur ki **Muhammet dahi** cinlerin vücuduna samimî olarak inanmıştır.»

«Muhammedin Musa, İsa, dinlerine dair **öğrendikleri** de kendisinde bu itikadı kuvvetlendirmiştir.»

— Tarih II, s. 91

KUR'AN

«"Cin"i de yalın bir ateşten **yarattı**.»

«Andolsun ki biz onların, "**Kur'an'ı ona bir insan öğretiyor**" dediklerini biliyoruz. (…)»

— Rahmân 15 · Nahl 103

SONUÇ

Kitapta cin ve melek inancının kaynağı çevre ve öğrenmedir; Kur'an'da vahiydir.

SÖZLÜK **itikat** inanç · **vücut** varlık

Kâbe'yi İbrahim ile İsmail mi yaptı?

1931 DERS KİTABI

«Ne vakit ve kimler tarafından yapıldığı bilinmiyor.»

«Bu uydurmalara göre (…) **İbrahim, oğlu İsmail ile birlikte Kâbeyi bina etmişlerdi**. (…) Bunların hepsi, **bittabi, soradan uydurulmuş masallardır**.»

— Tarih II, s. 85

KUR'AN

«Hani **İbrahim, İsmail ile birlikte evin (Kâbe'nin) temellerini yükseltiyor**, "Ey Rabbimiz! Bizden kabul buyur! Şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilensin" diyorlardı.»

— Bakara 127

SONUÇ

Kat'î nassla sabit bir haberi masal saymak, doğrudan nass çatışmasıdır.

SÖZLÜK **bina etmek** inşa etmek · **bittabi** elbette · **nass** Kur'an'ın açık bildirimi

Kur'an'ın hükümleri eskidi mi?

1931 DERS KİTABI

Kur'an'daki hukukî hükümler hakkında:

«(…) **on dört asır evelki** zaman ve mekânın ihtiyacına göre lüzumlu ve kâfi görülmüş olan esaslar **yerine bugün birçok mütenevvi kanunlar ve usuller konulmak zarureti görülmüştür**.»

— Tarih II, s. 92

KUR'AN

«Rabbinin kelimesi (Kur'an) doğruluk ve adalet bakımından tamdır. **Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur.** (…)»

— En'âm 115

SONUÇ

Kitapta hükmü zaman değiştirir; Kur'an'da hükmün değişmesi zamanın değil, vahyin işidir.

SÖZLÜK **asır** yüzyıl · **mütenevvi** çeşitli · **zaruret** zorunluluk

Ayrılık ayrıntıda değil, temelde.

1931 kitapları şunları söyler:

DİN	insanların kurduğu bir müessese
ULÛHİYET	insan zekâsının bulduğu bir mefhum
VAHİY	Peygamber'in tefekkürünün mahsulü
GAYB	beşerî bir yakıştırma

Bu çerçeve, devletin resmî öğretisi olarak liselerde 11 yıl okutuldu.

İncelemenin tamamı (46 alıntı · 38 ayet · 19 bulgu):

tarih1931.github.io/inceleme